

D.1.3. A parlamenti interpellációk megoszlása az ellenzék és a kormánypártok között

Az indikátor a politikai verseny parlamenten belüli megnyilvánulását kívánja mérni az interpellációkon keresztül. A mutató kialakítása során a munkacsoport a független képviselők által kezdeményezett interpellációkat az Országgyűlés gyakorlatát véve ellenzékieknek számította.

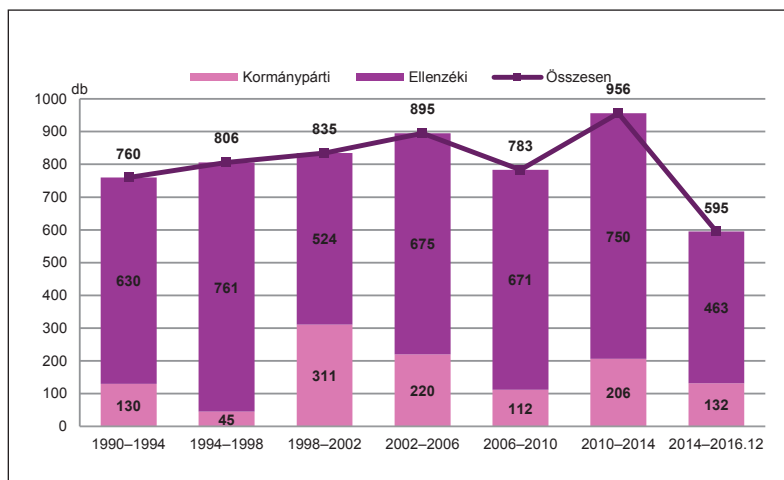
Az indikátor elméleti megalapozásaként leszögezhetjük, hogy az interpelláció jellemzően a mindenkori ellenzék eszköze, ugyanakkor azt a mindenkori kormánypárt is alkalmazza. Az interpelláció a népképviselőten alapuló törvényhozó hatalom eszköze a végrehajtó hatalom ellenőrzésére, tehát a demokrácia vonatkozásában mint a végrehajtó hatalmat – azaz a mindenkori kormányt – ellenőrző törvényhozó hatalom képességét értelmezzük. Mindezek alapján a mérése mindenképp indokolt, tekintetbe véve egyrészt az összes interpelláció számát, másrészt a kormánypárti és ellenzéki interpellációk arányát.

Magyarországon parlamentáris kormányformájú állam működik. Ennek megfelelően alkotmányjogi értelemben a közjogi berendezkedés központi mozgatórugója a parlament (törvényhozó hatalom) és a kormány (végrehajtó hatalom) közötti viszony. A parlamentáris rendszereknek, ahogy azt a kormányforma neve is mutatja, a törvényhozó hatalmi funkció egyfajta dominanciájára kell épülniük.

Mindez Magyarország közjogi berendezkedésében is megnyilvánul, például abban, hogy a miniszterelnök, a köztársasági elnök, valamint az Alkotmánybíróság tagjainak és elnökének, a Kúria elnökének megválasztása az Országgyűlés hatáskörébe tartozik.

A törvényhozó hatalom primátusa megjelenik emellett a törvényhozás, a törvényalkotás, továbbá Magyarországon még az alkotmányozás hatáskörének gyakorlásában is. Ugyanakkor a parlament primátusát leginkább a kormány parlament előtti felelőssége jeleníti meg. Fontos hangsúlyoznunk, hogy a parlamentáris kormányforma mozgatórugója a törvényhozás és a végrehajtó hatalom közötti közjogi kapcsolat, amely a fentebb említett, parlament előtti felelősségben nyilvánul meg.

Leszögezhetjük, hogy a végrehajtó hatalom gyakorlásának esszenciális feltétele a parlamenti többség megszerzése, enélkül a végrehajtó hatalom (kormány) munkája

Forrás: parlament.hu

ellehetetlenül. Mondhatjuk ezt annak ellenére is, hogy közismert a kisebbségi kormányzás esete, amikor is a kormány nem tudja maga mögött a parlament mandátum-többségének támogatását. Ezen esetben a kormánynak a többséget minden egyes törvényi vagy egyéb parlamenti döntés előtt tárgyalásos úton, egyenként, egyedileg, akár kompromisszumok útján kell biztosítania. A kormány parlament előtti felelőssége tehát annak biztosítását jelenti, hogy a parlament ne vonja meg a bizalmat a kormánytól, illetve támogassa a kormány politikáját.

A kormány parlament előtti felelősségének legfontosabb koordinátpontjai leginkább a kormány megbízatásának kezdetéhez és megszűnéséhez (konstruktív bizalmatlansági indítvány), valamint a kormány parlament általi ellenőrzéséhez, ellenőrizhetőségéhez kapcsolódnak, amelynek legfontosabb, plénum előtti megnyilvánulása az interpelláció (magyarázatkerés) jogintézménye.

Az összes interpelláció számát tekintve a rendszerváltozás után alapvetően emelkedő tendenciát figyelhetünk meg. A második, 1994–1998 közötti ciklusban a kormánypárti interpellációk száma kirívóan mélyre esett vissza, majd az 1998–2002 közötti ciklusban az eddigi legtöbb kormánypárti interpelláció történt. Ezt követően számuk 2010-ig folyamatosan csökkent, majd 2010-től ismét növekedésnek indult. A mindenkori ellenzéki interpellációk száma az első két ciklusban növekedett, majd az 1998–2002 közötti ciklusban visszaesés volt tapasztalható. Ezután napjainkig folyamatosan emelkedik az ellenzéki interpellációk száma.

A parlament aktívabban gyakorolja ellenőrző funkcióját a kormánnyal szemben. Az ellenzéki interpellációk száma nő, a jelenlegi ciklus időarányos adatai továbbra is pozitív tendenciát mutatnak.